

Nr 28.

Af herr **Forssling**, om ändrad lydelse af 17 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet.

Man har af gammalt gjort den beklagliga erfarenheten att i förhållande till antalet röstberättigade landsbygdens kommunal- och kyrkostämmor äro ganska fåtaligt besökta. Detta visar sig icke blott då mindre viktiga, utan äfven då mera betydelsefulla frågor förekomma till behandling.

Utan tvifvel har detta hittills i betydande grad berott därpå, att det stora flertalet inom en församling haft så ringa inflytande vid afgörandet af kommunens angelägenheter. Men äfven okunnigheten angående kommunala förhållanden, de i flertalet orter stora afstånden till stämmolokalerna samt de för den stora allmänheten ofta olämpliga tider, då de viktigaste sammanträdena hållas, hafva i sin mån bidragit och bidraga förtfarande härtill.

Det är ju mycket vanligt, att de ordinarie stämmorna utlysas till en söckendag, hvarigenom de flesta besökande, till följd af de stora afstånden, måste i fråga om det enskilda arbetet gifva hela dagen till spillo. Men både småbrukare, handverkare och öfriga arbetare samt många andra röstberättigade därjämte hafva oftast hvarken råd eller tid att offra hela arbetsdagen på allmänna angelägenheter, äfven om håg härtill icke saknas, i synnerhet om resekostnad till den ofta miltals aflägsna stämmolokalen också måste tagas i beräkning.

Dessutom äga många samhällsmedlemmar, särskildt de som lyda under tjänstehjonsstadgan, icke rätt att utan sina arbetsgifvares eller husbönders tillåtelse taga sig ledigt från arbetet för att bevista kommunala sammankomster. Visserligen har arbetsgifvareföreningarnas för-

troenderåd i fråga om ledighet från arbetet för att kunna deltaga i kommunala val m. m. uttalat sin anslutning till Kungl. Maj:ts under fjolåret framlagda förslag härutinnan under förutsättning, att begäran om ledighet för sådant ändamål anmäldes minst dagen förut. Men särskildt landtarbetarnes husbönder komme nog icke att med blida ögon bifalla en dylik allmänna anhållan och, om så på grund af lag måste ske, i de flesta fall endast under villkor om afdrag på lönen eller på de få fridagar, som stundom ges åt lagstadda tjänare för vård af deras privata angelägenheter.

Vore det då icke för undvikande af ömsesidiga svårigheter fördelaktigare för båda parterna, om förenämnda sammankomster hölles på en allmän hvilodag?

Ett flitigt deltagande i kommunala sammanträden är ett af huvudvillkoren för att hos vårt folk minska okunnigheten och likgiltigheten angående kommunala angelägenheter samt för dess fostran till mera upplysta och intresserade samhällsmedlemmar. Anses det önskvärdt att erhålla insiktsfulla och för det allmännas väl nitälskande medborgare, bör man därför uppmuntra särskildt de små i samhället till att bevista församlingens gemensamma förhandlingar. Därtill kommer att detta lager af vårt folk vid dessa har stora intressen att bevaka, i synnerhet då det gäller utseende af funktionärer inom församlingen samt val af de personer, på hvilka det sedan beror, om Riksdagens Första kammare skall så småningom få ett mera demokratiskt skaplygne samt villigare och med större förståelse ifrå för en tillfredsställande lösning af sådana frågor, som ligga det stora flertalet af vårt folk varmt om hjärtat.

I stället för att genom val af för de små i samhället olämpliga tider för stämmorna utestänga dem därifrån kräfver rättfärdigheten inom samhällslifvet, att man på allt sätt underlättar deras deltagande, och dit hör bland annat, att för de viktigare sammankomsterna väljes sådana dagar, att de med minsta uppoffring vare sig i tid eller pengar kunna besökas äfven af de mindre och minst bemedlade bland de kommunalt röstberättigade.

Det torde ock för ett bättre samförstånd mellan skilda folkklasser icke vara utan betydelse, att personer i mycket olika samhällsställning på detta sätt föras tillsammans och komma till tals med hvarandra. En på många för att icke säga alla håll välbehöflig vidare syn på samfundsförhållandena borde äfven härigenom kunna erhållas.

Enligt mitt förmenande kan det icke vara tvifvel underkastadt, att — om sammanträdena hållas efter gudstjänsten — söndagar och

mindre betydelsefulla helgdagar äro de mest lämpliga, då det gäller behandling af landsbygdsförsamlingarnas allmänna ärenden. Visserligen äro icke heller då alla medborgare i tillfälle att däri deltaga, enär en del på grund af sin sysselsättning måste vara upptagna alla dagar i veckan. Men dessa utgöra dock ett mindre fåtal af landsbygdens befolkning, och om ofvan angifna dagar bestämdes för ordinarie sammankomster, hade man i alla händelser gjort, hvad som i denna fråga rimligen kan göras för att tillmötesgå billighetens och rättvisans fordringar.

Både kyrko- och kommunalstämmor, åtminstone de viktigaste, borde fördenskull enligt min tanke hållas på nyss nämnda dagar. Men som kyrkoherden i församlingen eller den prästman han i sitt ställe förordnar skall vara ordförande i kyrkostämman, och deras tjänstgöring kan lägga mer eller mindre vägande hinder i vägen, måste man i fråga om denna stämma tills vidare, och så länge icke en lekman får utses till vice ordförande, slå af på de rättsliga krafven.

Hvad däremot kommunalstämmorna beträffar, tyckes mig, att några större svårigheter ej gärna kunna uppställas emot deras hållande på en sön- eller helgdag, gifvetvis icke under gudstjänsttid, i synnerhet om jag inskränker mig till de tre ordinarie. Att en prästman mycket ofta äfven här tjänstgör som ordförande kan ej anses vara ett oöfverstigligt hinder, ty till vice ordförande har väl alltid utsetts en lekman, och denne bör kunna anlitas vid förfall för den ordinarie.

Då ett förslag om närmare bestämmande af tiden för de ordinarie kommunalstämmorna år 1907 var framlagdt till Riksdagens pröfning, så afslogs det af både utskott och kamrar hufvudsakligen därför, att en sådan bestämmelse enligt utskottets mening vore ett onödigt och skadligt ingrepp i kommunalstämmoordförandenas frihet att efter hvarje kommuns särskilda förhållanden bestämma om dagen för stämmorna.

Jag har i det föregående sökt bevisa just motsatsen af hvad utskottet såsom skäl för afslag på frågan helt lösligt framkastat och finner den af mig förordade anordningen vara både nödig och nyttig samt vill med anledning af utskottets yttrande endast tillägga, att utöfvandet af de medborgerliga rättigheterna ej bör kunna hindras eller försvåras af godtycket, allraminst under våra alltmer tillspetsade partiförhållanden.

På grund af det anförda får undertecknad vördsamt heinställa, att § 17 i kungl. förordningen om kommunalstyrelse på landet måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Tre ordinarie kommunalstämmor skola årligen hållas: — — — — — äfvensom af revisorer.

Dessa ordinarie stämmor skola hållas å sön- eller helgdag.

Den, hvilken — — — — af sagda förvaltning.

Anhålles att vederbörande utskott benäget måtte vidtaga de förändringar eller tillägg i formuleringen, som för ändamålets vinnande möjligen kunna erfordras.

Stockholm den 24 januari 1911.

Oscar Forssling.

Nr 29.

Af herr **Wavrinsky**, *om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning om hvilka ärenden äro att hänföra till kommandomål m. m.*

Vid Riksdagarna 1896 och 1899 motionerade jag om upphäfvande af Regeringsformens § 15 och öfverföring af s. k. ministeriella mål och kommandomål till statsrådet. Motionerna blefvo då lämnade utan afseende på hemställan af konstitutionsutskottet, som fann särskildt öfverföringen af de ministeriella målen betänkelig och outförbar. Tiderna ha emellertid förändrats och meningarna med dem, och 1909 års Riksdag biföll på samma utskotts hemställan en kungl. proposition om just de ministeriella målens öfverförande till statsrådet, medan bestämmelserna rörande kommandomålen lämnades orubbade.

Emellertid hafva enahanda anmärkningar och betänkligheter ut-